Kaukajärven kirjaston ja Juvan päiväkodin asemakaavamuutoksen nro 9087 luontoselvitys

RAPORTTI

Tampereen kaupunki

Tiina Mäkelä

28.9.2026

P56861

Sisällys

1 Johdanto 3
2 Alueen sijainti ja yleiskuvaus 3
3 Lähtöaineistot, menetelmät ja aikaisemmat selvitykset 4
3.1 Lähtöaineistot ja menetelmät 4
3.2 Maastokartoitus 5
3.2.1 Pysyviä pesiä käyttävät linnut 5
3.2.2 Lepakoiden esiselvitys 6
4 Epävarmuustekijät 6
5 Tulokset 7
5.1 Alueen yleiskuvaus 7
5.2 Linnusto 9
5.3 Lepakot 9
6 Johtopäätökset ja suositukset 10
6.1 Linnut 10
6.2 Lepakot 10
7 Lähteet 11

1 Johdanto

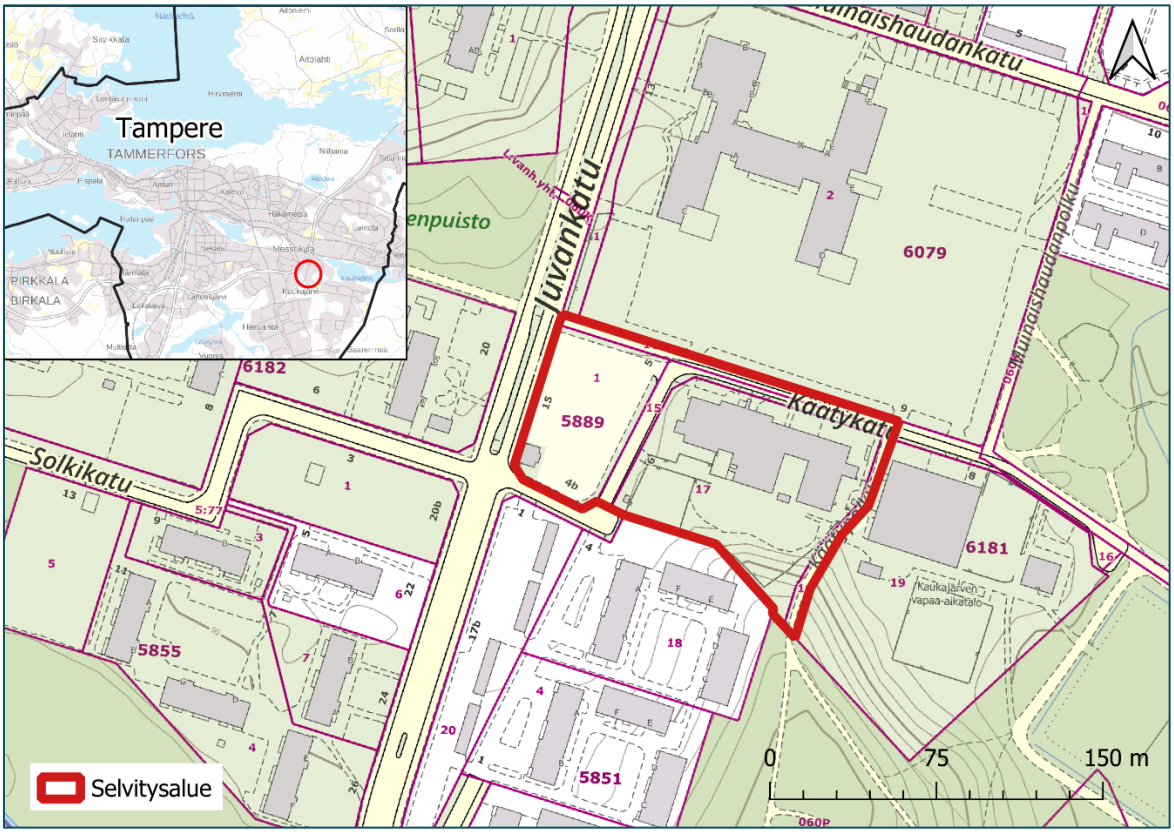
Tampereen kaupunki suunnittelee kaavamuutosta Kaukajärven kirjaston ja Juvan päiväkodin asemakaava-alueelle. Asemakaavamuutoksen tavoitteena on muuttaa nykyisen päiväkodin ja kirjaston tontin käyttötarkoitus julkisten lähipalvelurakennusten alueesta asumiseen. Päiväkoti ja kirjasto siirtyvät koulun yhteyteen.

Työssä on selvitetty asemakaavamuutosalueelta pysyviä pesiä käyttävien rauhoitettujen lintujen pesäpaikat sekä arvioitu alueen soveltuvuutta lepakoille ja tarkemman lepakkoselvityksen tarvetta eli laadittu niin sanottu lepakoiden esiselvitys.

Selvityksestä on vastannut FM biologi Tiina Mäkelä FCG Rakennettu Ympäristö Oy:stä.

2 Alueen sijainti ja yleiskuvaus

Selvitysalue sijaitsee Kaukajärven kaupunginosassa, osoitteessa Käätykatu 6. Asemakaavamuutos koskee korttelin 5889 tonttia 1 sekä korttelin 5854 tonttia 17. Suunnittelualueen länsiosaan sijoittuu pysäköintialue ja itäosaan Kaukajärven kirjasto ja päiväkoti. Suunnittelualueen pinta-ala on 1,21 ha. Tontit ovat kaupungin omistuksessa (Kuva 1).

Kuva 1. Selvitysalueen *sijainti.*

3 Lähtöaineistot, menetelmät ja aikaisemmat selvitykset

3.1 Lähtöaineistot ja menetelmät

Yleiset ohjeistukset ja oppaat

Luontoselvityksen työvaiheet olivat lähtöaineiston koonti ja analysointi, maastokartoitus sekä raportointi. Luontoselvitystä laadittaessa on otettu huomioon ympäristöviranomaisten antama yleinen ohjeistus:

- Mäkelä, K. & Salo, P. 2024: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristökeskuksen raportteja. 43/2023.
- Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.
- Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki.
- Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018.

Suunnittelualueen aiemmat selvitykset ja olemassa olevat paikkatietoaineistot

Kaukajärven kirjaston ja Juvan päiväkodin asemakaava-alueelta ei ole aikaisempia luontoselvityksiä.

Lähialueelle laadittuja selvityksiä on hyödynnetty seuraavasti:

- Välittömästi selvitysalueen pohjoispuolelle sijoittuvan Kaukajärven koulun alueelle on laadittu lepakkoselvitys vuonna 2023 (Metsänen 2023). Selvityksessä arvioitiin Kaukajärven koulurakennuksen potentiaalia lepakoille. Maastokatselmuksen, ilmakuvien ja olemassa olevien tietojen sekä asiantuntija-arvion perusteella Kaukajärven koulun alueella arvioitiin tavattavan lepakoita korkeintaan satunnaisesti ja koulurakennuksen soveltuvuus lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikaksi arvioitiin heikoksi.

Olemassa olevat paikkatietoaineistot:

- Tampereen kaupungin WMS- tai WFS-rajapintapalvelut (kirjautuminen FCG:n tunnuksilla). Luontotiedot (9/2026):

- Arvokkaat lajihavainnot, pisteet
- Arvokkaat lajihavainnot, alueet
- Arvokas lintualue (v. 2003)
- Arvokas lepakkoalue

Tampereen kaupungin rajapintapalvelussa olevissa paikkatietoaineistoissa ei ole aiempia havaintoja selvityksen kohteena olevasta lajistosta (linnut/lepakot).

Lajitietokeskuksen havainnot

- Suomen lajitietokeskuksen tietokannat (www.laji.fi) (15.9.2026) http://tun.fi/HBF.127328 (Virva -viranomaisrajaus)

Lajitietokeskuksessa olevissa paikkatietoaineistoissa ei ole havaintoja selvityksen kohteena olevasta lajistosta (linnut/lepakot) selvitysalueelta tai sen läheisyydestä.

Muut lähtötiedot

Taustatietoina on hyödynnetty myös seuraavia avoimia paikkatietoaineistoja ja tietolähteitä maastoselvitysten pohjatiedoiksi sekä selvitysten täydentämiseksi:

- Maanmittauslaitoksen kartta- ja ilmakuva-aineistot
- Suomen ympäristökeskus, ympäristöhallinnon avoimien aineistojen rajapintapalvelu (Suomen ympäristökeskus 09/2026)
- BirdLife Suomi: Pirkanmaan lintutieteellisen yhdistys ry. 2014. Pirkanmaan tärkeät lintualueet MAALI-alueet).
- BirdLife Suomi: Kansainvälisesti tärkeiden lintualueiden rajaukset (IBA-alueet), Kansallisesti tärkeiden lintualueiden rajaukset (FINIBA-alueet).
- Muu kirjallinen aineisto

3.2 Maastokartoitus

3.2.1 Pysyviä pesiä käyttävät linnut

Selvitysalueelta ja alueella olevista rakennuksista selvitettiin rauhoitettujen lintujen pysyvät tai säännöllisesti käytetyt pesät pohjautuen luonnonsuojelulakiin 70 § maastokartoituksen yhteydessä.

Pysyvästi pesivistä linnuista ei ole luonnonsuojeluasetuksessa vielä listausta, mutta käytössä on Pirkanmaan ELY-keskukselta (01/2025) saatu epävirallinen listaus pesäuskollista lintulajeista: haarapääsky, harmaahaikara, hiirihaukka, huuhkaja, kaakkuri, kanahaukka, korppi, kuningaskalastaja, kurki, kyhmyjoutsen, laulujoutsen, lehtopöllö, mehiläishaukka, merimetso, mustavaris, muuttohaukka, naurulokki, piekana, räystäspääsky, tervapääsky, tunturihaukka, törmäpääsky, uuttukyyhky, viirupöllö. Lista ei ole kattava ja maastossa havainnoitiin myös tämän listauksen ulkopuolista linnustoa.

Maastokartoitus suoritettiin 5.6.2026. Selvitysalue ja siellä olevat rakennukset ja puut kierrettiin huolellisesti ulkopuolelta havainnoiden alueella mahdollisesti pesiviä lintuja. Myös rakennusten katoilla mahdollisesti pesivät lintulajit huomioitiin.

3.2.2 Lepakoiden esiselvitys

Maastokäynnin 5.6.2026 yhteydessä arvioitiin selvitysalueella olevien rakennusten soveltuvuus lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi ja yleisesti selvitysalueen soveltuvuutta lepakoiden elinympäristönä. Rakennukset tarkastettiin ulkopuolelta ja arvioitiin niiden soveltuvuutta lepakoiden piilopaikoiksi muun muassa rakennusten iän, rakennusmateriaalien, lento- ja kulkuaukoiksi soveltuvien rakojen ja kolojen esiintymisen, välikaton ja muiden häiriöttömien tilojen saatavuuden, katon materiaalin ja auringon lämmittävän vaikutuksen perusteella. Lisäksi huomioitiin potentiaalisten saalistusalueiden ja vesistöjen saatavuus, alueelta tehdyt aiemmat lepakkohavainnot sekä lepakoiden mahdollisuudet liikkua alueelle ja sieltä pois (toisin sanoen mahdolliset siirtymäreitit). Rakennusten seinustoilla havainnoitiin myös lepakoiden oleskelusta kertovia merkkejä (mm. ulostepapanat seinustoilla, tai virtsa- ja kulumajäljet mahdollisten kulkuaukkojen reunoilla). Rakennusten sisätilojen kartoitus ei sisältynyt selvitykseen, eikä sitä arvioitu tarpeelliseksi.

Maastokäynnin yhteydessä alueella havainnoitiin myös muita potentiaalisia lepakoiden päiväpiiloja, kuten kolopuita ja linnunpönttöjä.

4 Epävarmuustekijät

Selvitykseen ei katsota sisältyvän erityisiä epävarmuustekijöitä. Pesimälinnuston osalta kartoituskäynti ajoittui alueen elinympäristötyypit huomioiden oikea-aikaisesti. Alue on pieni ja tarjoaa linnuille vain hyvin vähän soveltuvia pesäpaikkoja, jonka vuoksi myös vuosien välinen vaihtelu pesivien lintujen lukumäärissä tai lajistossa arvioidaan hyvin vähäiseksi. Lepakoiden osalta selvityksen johtopäätökset perustuvat maastokartoituksessa tehtyihin havaintoihin selvitysalueen ja sen rakennusten ominaispiirteistä, lepakoiden esiintymisestä saatavilla oleviin lähtötietoihin sekä kartta- ja ilmakuvatarkasteluun lepakoille soveltuvista alueista. Detektorilla tehtävää kartoitusta nähty näiden perusteella tarpeelliseksi.

5 Tulokset

5.1 Alueen yleiskuvaus

Selvitysalueeseen sisältyvät Kaukajärven kirjaston ja Juvan päiväkodin rakennukset, asvaltoitu pysäköintialue, hiekkapohjainen leikkikenttä ja sitä reunustavat nurmialueet sekä Käätykatu, jota reunustavat koivut, pihlajat ja rusotuomet. Päiväkodin leikkikenttää reunustavalla nurmialueella kasvaa istutettuja kuusia ja koivuja.

Kuva 2. Käätykatu ja reunustavaa puustoa (vas.) sekä Kaukajärven kirjaston rakennus (oik.).

Kuva 3. Kaukajärven kirjaston rakennus (vas.) ja Juvan päiväkoti piha-alueineen (oik.).

Kuva 4. Kaukajärven kirjaston ja Juvan päiväkodin piha-alueita.

Kuva 5. Käätykatua reunustavaa puustoa pysäköintialueen ja rakennusten välissä.

5.2 Linnusto

Selvitysalueella ja alueen rakennuksissa ei havaittu maastokartoituksessa luonnonsuojelulain 70 §:n tarkoittamia, pysyvästi tai säännöllisesti samoja pesäpaikkoja käyttäviä, rauhoitettuja lintulajeja eikä niiden pesäpaikkoja. Tällaisista lajeista ei ole alueelta myöskään aiempia havaintoja (mm. Lajitietokeskus 2026, Tampereen lajihavainnot (Tampereen WFS-rajapintapalvelu)). Selvitysalueella havaittiin maastokartoituksessa vain varis, mutta senkään pesäpaikka ei sijoittunut selvitysalueelle. Myöskään alueen puissa ei havaittu linnuille soveltuvia koloja, pönttöjä tai pesiä.

Kuva 6. Varis selvitysalueella kasvavassa koivussa.

5.3 Lepakot

Selvitysalueelle sijoittuvat kirjasto- ja päiväkotirakennukset ovat moderneja ja ne sijoittuvat melko avoimelle alueelle. Katu- ja piha-alueet on valaistu. Rakennuksissa ei ulkoapäin tarkastellen havaittu lepakoiden piilopaikoiksi soveltuvia rakenteita, eikä niistä havaittu merkkejä lepakoiden oleskelusta kuten virtsa- tai ulostejälkiä kulkuaukoilla. Alueella olevissa puissa ei havaittu lepakoiden päivehtimispaikoiksi soveltuvia koloja tai pönttöjä. Alueen puut ovat melko nuoria, joten niissä ei ole myöskään irtoavan kaarnan alle jääviä, lepakoiden päiväpiiloiksi soveltuvia paikkoja. Rakennukset eivät ole erityisen hyvin soveltuvia myöskään lepakoiden talvehtimispaikoiksi, sillä ne rakenteiden osat, jotka pysyvät pakkasillakin lämpöasteiden puolella, ovat tämän kaltaisissa rakennuksissa talvehtiville lepakoille liian kuivia. Piha-alueet ovat yksittäisiä pihapuita lukuun ottamatta melko avoimia, eivätkä ne ole selkeästi yhteydessä mihinkään laajempaan, lepakoiden ruokailualueeksi soveltuvaan metsäalueeseen. Lisäksi piha-alueiden valaistus todennäköisesti karkottaa lepakoita alueelta. Lepakoista ei ole

alueelta havaintoja myöskään aiempia havaintoja (mm. Lajitietokeskus 2026, Tampereen lajihavainnot (Tampereen WFS-rajapintapalvelu)). Alueen pohjoispuolelle sijoittuvan Kaukajärven koulun alue on aiemmassa selvityksessä todettu lepakoille heikosti soveltuvaksi (Metsänen 2023).

Asiantuntija-arvion perusteella rakennusten soveltuvuus lepakoiden lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi (talvehtimispaikat mukaan lukien) on heikko, samoin piha-alueiden soveltuvuus lepakoiden ruokailualueiksi.

Kuva 7. Kirjastorakennuksen kattorakenteet ovat varsin tiiviitä ja rakennus on avoimella paikalla yksittäisiä pihapuita lukuun ottamatta.

6 Johtopäätökset ja suositukset

6.1 Linnut

Asiantuntija-arvion mukaan pesimälinnuston osalta alueella ei ole alueen maankäytön suunnittelussa erityisesti huomioitavia kohteita. Selvitysalueella ei pesinyt vuonna 2026 lintulajeja, joiden pesäpaikat voitaisiin tulkita luonnonsuojelulain 70§:n tarkoittamiksi, toistuvassa käytössä oleviksi pesiksi, joiden vahingoittaminen olisi kiellettyä myös lisääntymiskauden ulkopuolella.

6.2 Lepakot

Asiantuntija-arvion mukaan selvitysalueella ei ole lepakoiden osalta maankäytön suunnittelussa erityisesti huomioitavia kohteita. Alueella olevien rakennusten soveltuvuus lepakoiden

lisääntymis- ja levähdyspaikoiksi (talvehtimispaikat mukaan lukien) arvioitiin heikoksi. Alueella ei todennäköisesti myöskään sijaitse lepakoille tärkeitä ruokailualueita, eikä tarkemmille aktiivikartoituksille ja tai passiiviseurannoille nähdä tarvetta. Käätykadun varrella olevat lehtipuustorivistöt suositellaan kuitenkin mahdollisuuksien mukaan säilytettäväksi, sillä niillä voi olla jonkinlaista merkitystä lepakoiden liikkumista ohjaavina maisemaelementteinä etenkin puuston varttuessa. Nykytilanteessa selvitysalueen läheisyydestä ei ole tunnistettu lepakoille tärkeitä alueita, eikä selvitysalue sijoitu kriittisesti myöskään kauempana sijaitseville ruokailualueille johtavien viheryhteyksien näkökulmasta. Lähin lepakoiden tärkeäksi ruokailualueeksi tunnistettu metsäalue sijoittuu Kaukajärven länsirannalle noin 750 metrin etäisyydelle selvitysalueesta (Siivonen 2002). Selvitysalueen katu- ja piha-alueet on valaistu, mikä todennäköisesti myös karkottaa lepakoita alueelta.

7 Lähteet

BirdLife Suomi: Kansainvälisesti tärkeiden lintualueiden rajaukset (IBA-alueet), Kansallisesti tärkeiden lintualueiden rajaukset (FINIBA-alueet).

Pirkanmaan lintutieteellisen yhdistys ry. 2014: Pirkanmaan tärkeät lintualueet MAALI-alueet).

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019: Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.) 2018: Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: Luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja Ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s.

Korte K, Kosonen L. 2003. Tampereen arvokkaat luontokohteet. Ympäristövalvonnan julkaisuja 4/2003.

Lintudirektiivi (79/409/ETY)

Luonnonsuojeluasetus 30.11.2023/1066

Luonnonsuojelulaki 5.1.2023/9

Maanmittauslaitoksen kartta- ja ortokuvat WMST-rajapintapalvelut 2025.

Mäkelä, K. & Salo, P. 2024: Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristökeskuksen raportteja. 43/2023.

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. Suomen ympäristö 1 | 2017. Ympäristöministeriö. 278 s.

Siivonen Y. (Bat Group Finland ry) 2002: Tampereen kantakaupungin lepakkokartoitus.

Suomen lajitietokeskuksen tietokannat (www.laji.fi) (09/2026) http://tun.fi/HBF.127328 (Virva -viranomaisrajaus)

Suomen lepakkotieteellinen yhdistys ry. 2023: Lepakkokartoitusohje 2023. Suomen lepakkotieteellisen yhdistyksen suosituksia lepakkokartoitusten tekijöille, tilaajille ja kartoitustietoja käyttäville viranomaisille.

Tampereen kaupungin WFS- ja WMS-rajapinnat 2026 (Oskari-karttapalvelu): https://geodata.tampere.fi/geoserver/ows?acceptversions=2.0.0

Ympäristöhallinnon paikkatietoaineistot 2026: (http://www.syke.fi/avointieto)

Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus 2021: Suomen lajien alueellinen uhanalaisuusarviointi 2020. https://www.ymparisto.fi/punainenlista